

1.1. NAČIN UPORABE ORODJA ZA SAMOOCENO

Orodje pokriva tri ključne procese v treh oddelkih:

- izbiro vložnikov (delovni list 1 v preglednici);
- izvajanje projektov s strani upravičencev, osredotočeno na javna naročila in stroške dela (delovni list 2);
- potrjevanje stroškov s strani organa upravljanja in plačil (delovni list 3).

Pred vsakim od navedenih treh oddelkov, ki vsebujejo posebna oštevilčena tveganja (npr. SR1, SR2 itd.), je naslovnica, na kateri so navedena posebna tveganja, pomembna za oddelek.

Poleg tega se organu upravljanja priporoča, da oceni tveganja goljufij v zvezi z vsemi javnimi naročili, ki jih neposredno upravlja, npr. v okviru tehnične pomoči (oddelek 4 o neposrednem sklepanju pogodb). Če organ upravljanja ne izvaja nobenih javnih naročil, za katera je potrebna ocena tveganja goljufije, oddelek 4 ni treba izpolniti.

Opomba: skupina za samooceno bi morala izpolniti le rumene celice.

OPIS TVEGANJA

Za pomoč skupini je v orodju vnaprej opredeljeno določeno število tveganj. Skupina bi morala oceniti vsa vnaprej opredeljena tveganja, če pa ugotovi dodatna tveganja, lahko doda več vrstic.

Popoln opis tveganja je naveden na naslovnici (za oddelka 2 in 4) ali v okviru posebnega tveganja (oddelka 1 in 3).

Naslov stolpca	Navodila
Oznaka tveganja	Edinstvena oznaka tveganja. Črke se nanašajo na oddelek, v katerem je bilo ugotovljeno tveganje (SR = Izbira upravičencev, IR = Izvajanje in spremljanje, CR = Potrjevanje in plačila ter PR = Neposredno sklepanje pogodb s strani organa upravljanja), številka pa je zaporedna identifikacijska številka. To celico je treba izpolniti le za nova dodana tveganja.
Navedba tveganja	To celico je treba izpolniti le za nova dodana tveganja.

Opis tveganja	To celico je treba izpolniti le za nova dodana tveganja.
Kdo je vključen v tveganje?	Tukaj se navedejo podatki o organih, v katerih so posamezniki ali akterji, udeleženi pri zagrešitvi goljufije, npr. organ upravljanja, izvajalski organi, organ za potrjevanje, upravičenci, tretje osebe. To celico je treba izpolniti le za nova dodana tveganja.
Ali je tveganje notranje (v okviru organa upravljanja), zunanje ali posledica skrivnega dogovarjanja?	Tukaj se navedejo podatki o tem, ali bi bila goljufija notranja (samo v okviru organa upravljanja), zunanja (samo v okviru enega od zunanjih organov glede na organ upravljanja) ali posledica skrivnega dogovarjanja (z udeležbo enega ali več organov). To celico je treba izpolniti le za nova dodana tveganja.

2. PET KLJUČNIH KORAKOV SAMOOCENE

2.1. Bruto tveganje

Bruto tveganje se nanaša na stopnjo tveganja **pred upoštevanjem** učinka vseh **obstojećih ali načrtovanih** kontrol. Količinska opredelitev tveganja je običajno sestavljena iz kombinacije „**verjetnosti**“ tveganja – kakšna je verjetnost za nastanek tveganja – in „**učinka**“ tveganja – kakšne bodo finančne in nefinančne posledice dogodka. Za zagotovitev skladnosti ocene bi bilo treba pri ugotavljanju verjetnosti določiti **časovni okvir**, ki bi v tem primeru moral biti sedemletno programsko obdobje.

Naslov stolpca	Navodila															
Učinek tveganja (BRUTO)	<p>Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala iz spustnega menija izbrati oceno učinka tveganja od 1 do 4, ki temelji na učinku, ki bi ga imelo tveganje, če bi se pojavilo, v skladu z naslednjimi merili:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ugled</th> <th>Na cilje</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Omejen učinek</td> <td>Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Majhen učinek</td> <td>Zamuda v doseganju operativnega cilja</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev</td> <td>Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih</td> <td>Ogrožen je strateški cilj</td> </tr> </tbody> </table>		Ugled	Na cilje	1	Omejen učinek	Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih	2	Majhen učinek	Zamuda v doseganju operativnega cilja	3	Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev	Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju	4	Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih	Ogrožen je strateški cilj
	Ugled	Na cilje														
1	Omejen učinek	Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih														
2	Majhen učinek	Zamuda v doseganju operativnega cilja														
3	Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev	Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju														
4	Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih	Ogrožen je strateški cilj														

Verjetnost tveganja (BRUTO)	<p>Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala iz spustnega menija izbrati oceno verjetnosti tveganja od 1 do 4, ki temelji na verjetnosti, da bi se pojavilo tveganje v sedemletnem programskem obdobju, v skladu z naslednjimi merili:</p> <table border="1" data-bbox="625 360 1142 490"> <tr> <td>1</td> <td>Skoraj nikoli se ne pojavi</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Pojavi se redko</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Pojavi se včasih</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Pojavi se pogosto</td> </tr> </table>	1	Skoraj nikoli se ne pojavi	2	Pojavi se redko	3	Pojavi se včasih	4	Pojavi se pogosto
1	Skoraj nikoli se ne pojavi								
2	Pojavi se redko								
3	Pojavi se včasih								
4	Pojavi se pogosto								
Skupna ocena tveganja (BRUTO)	<p>Ta celica se samodejno izračuna na podlagi vnosov v rubriki Učinek tveganja in Verjetnost tveganja. Razvrščena je glede na skupni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1–3 – Znosno (zelena) • 4–6 – Pomembno (oranžna) • 8–16 – Kritično (rdeča) 								

2.2. Obstoječe kontrole za ublažitev tveganja

V orodju je vnaprej opredeljeno določeno število predlaganih preventivnih kontrol. **Te kontrole so le primeri** in če ne obstajajo, jih lahko skupina za ocenjevanje odstrani ali pa doda vrstice, če obstajajo dodatne kontrole, ki odvrtaajo ugotovljeno tveganje. **Kontrola, ki je trenutno dodeljena določenemu tveganju, je lahko pomembna tudi za druga tveganja – v teh primerih se lahko kontrole večkrat ponovijo. To se lahko olajša predvsem z enostavnim navzkrižnim sklicevanjem na obstoječe kontrole, ki so opisane in/ali našteje npr. v opisu sistema upravljanja in nadzora, poslovnih procesih in priročnikih.**

Naslov stolpca	Navodila
Oznaka kontrole	<p>Edinstvena oznaka kontrole. Vsakemu tveganju so dodeljene zaporedne številke, npr. kontrole za tveganje SR1 se začnejo s SC 1.1, kontrole za tveganje IR2 pa z IC 2.1.</p> <p>To celico je treba izpolniti le za nove dodane kontrole.</p>
Opis kontrole	<p>To celico je treba izpolniti le za nove dodane kontrole.</p>
Ali beležite delovanje te kontrole?	<p>Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala v spustnem meniju izbrati „Da“ ali „Ne“ glede na to, ali se dokumentirajo dokazila za delovanje kontrole. Dokazilo o odobritvi je na primer dokumentirano s podpisom, zato je kontrola vidna.</p>
Ali redno preskušate to kontrolo?	<p>Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala v spustnem meniju izbrati „Da“ ali „Ne“ glede na to, ali se delovanje kontrole redno preskuša. Preskuša se lahko z notranjo ali zunanjo revizijo ali s katerim koli drugim sistemom spremljanja.</p>
Koliko zaupate v učinkovitost te kontrole?	<p>Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala delno na podlagi odgovorov na prejšnji dve vprašanji navesti, kako prepričana je v učinkovitost kontrole za ublažitev ugotovljenega tveganja (zelo, srednje, malo). Če se kontrola ne beleži in ne preskuša, je stopnja zaupanja majhna. Če se kontrola ne</p>

	beleži, je skupina seveda ne more preskusiti.
Učinek združenih kontrol na UČINEK tveganja ob upoštevanju stopenj zaupanja.	Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala v spustnem meniju izbrati oceno od -1 do -4, ki navaja, v kolikšni meri meni, da so obstoječe kontrole zmanjšale učinek tveganja. Kontrole, ki odkrijejo goljufijo, zmanjšajo učinek goljufije, ker kažejo na to, da mehanizmi notranjega nadzora delujejo.
Učinek združenih kontrol na VERJETNOST tveganja ob upoštevanju stopenj zaupanja.	Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala v spustnem meniju izbrati oceno od -1 do -4, ki navaja, v kolikšni meri meni, da so obstoječe kontrole zmanjšale verjetnost tveganja. Kontrole, ki odkrijejo goljufijo, samo posredno zmanjšajo verjetnost goljufije.

2.3. Neto tveganje

Neto tveganje se nanaša na stopnjo tveganja **po upoštevanju** učinka vseh **obstojećih** kontrol in njihove učinkovitosti, tj. trenutnih razmer.

Naslov stolpca	Navodila															
Učinek tveganja (NETO)	<p>Ta celica se samodejno izračuna z odštevanjem učinka vseh obstoječih kontrol za ublažitev tveganja od učinka BRUTO tveganja. Rezultat bi bilo treba pregledati glede na naslednja merila, da se potrdi, da je ocena še vedno razumna:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ugled</th> <th>Na cilje</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Omejen učinek</td> <td>Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Majhen učinek</td> <td>Zamuda v doseganju operativnega cilja</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev</td> <td>Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih</td> <td>Ogrožen je strateški cilj</td> </tr> </tbody> </table>		Ugled	Na cilje	1	Omejen učinek	Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih	2	Majhen učinek	Zamuda v doseganju operativnega cilja	3	Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev	Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju	4	Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih	Ogrožen je strateški cilj
	Ugled	Na cilje														
1	Omejen učinek	Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih														
2	Majhen učinek	Zamuda v doseganju operativnega cilja														
3	Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev	Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju														
4	Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih	Ogrožen je strateški cilj														
Verjetnost tveganja (NETO)	<p>Ta celica se samodejno izračuna z odštevanjem učinka vseh obstoječih kontrol za ublažitev tveganja od verjetnosti BRUTO tveganja. Rezultat bi bilo treba pregledati glede na naslednja merila, da se potrdi, da je ocena še vedno razumna:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Skoraj nikoli se ne pojavi</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Pojavi se redko</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Pojavi se včasih</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Pojavi se pogosto</td> </tr> </tbody> </table>	1	Skoraj nikoli se ne pojavi	2	Pojavi se redko	3	Pojavi se včasih	4	Pojavi se pogosto							
1	Skoraj nikoli se ne pojavi															
2	Pojavi se redko															
3	Pojavi se včasih															
4	Pojavi se pogosto															
Skupna ocena tveganja (NETO)	<p>Ta celica se samodejno izračuna na podlagi vrednosti iz rubrik Učinek tveganja in Verjetnost tveganja. Razvrščena je glede na skupni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1–3 – Znosno (zelena) • 4–6 – Pomembno (oranžna) • 8–16 – Kritično (rdeča) 															

2.4. Akcijski načrt za uvedbo učinkovitih in sorazmernih ukrepov za preprečevanje goljufij

Naslov stolpca	Navodila
Načrtovana dodatna kontrola	Tukaj bi bilo treba navesti popoln opis načrtovane kontrole/učinkovitih in sorazmernih ukrepov za preprečevanje goljufij. Oddelek 5 navodil določa splošna načela in metode za boj proti goljufijam, Priloga 2 pa za vsako ugotovljeno tveganje navaja priporočene kontrole za ublažitev tveganja.
Odgovorni posameznik	Tukaj bi bilo treba navesti odgovornega posameznika (ali vlogo) za vse načrtovane kontrole. Ta posameznik bi se moral strinjati s prevzemanjem odgovornosti za kontrolo ter odgovarjati za njeno uvedbo in učinkovito delovanje.
Rok za izvedbo	Tukaj bi bilo treba navesti rok za izvedbo nove kontrole. Odgovorni posameznik bi se moral strinjati s tem rokom in odgovarjati za uvedbo nove kontrole do tega datuma.
Učinek združenih načrtovanih dodatnih kontrol na UČINEK tveganja	Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala v spustnem meniju izbrati oceno od -1 do -4, ki navaja, v kolikšni meri meni, da bodo načrtovane kontrole zmanjšale učinek tveganja.
Učinek združenih načrtovanih dodatnih kontrol na VERJETNOST tveganja.	Skupina za ocenjevanje tveganja bi morala v spustnem meniju izbrati oceno od -1 do -4, ki navaja, v kolikšni meri meni, da bodo načrtovane kontrole zmanjšale verjetnost tveganja.

2.5. Ciljno tveganje

Ciljno tveganje se nanaša na stopnjo tveganja **po upoštevanju** učinka vseh **obstojećih in načrtovanih** kontrol.

Naslov stolpca	Navodila															
Učinek tveganja (CILJNO)	<p>Ta celica se samodejno izračuna z odštevanjem učinka vseh načrtovanih kontrol za ublažitev tveganja od NETO učinka tveganja. Rezultat bi bilo treba pregledati glede na naslednja merila, da se potrdi, da je ocena še vedno razumna:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ugled</th> <th>Na cilje</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Omejen učinek</td> <td>Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Majhen učinek</td> <td>Zamuda v doseganju operativnega cilja</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev</td> <td>Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih</td> <td>Ogrožen je strateški cilj</td> </tr> </tbody> </table>		Ugled	Na cilje	1	Omejen učinek	Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih	2	Majhen učinek	Zamuda v doseganju operativnega cilja	3	Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev	Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju	4	Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih	Ogrožen je strateški cilj
	Ugled	Na cilje														
1	Omejen učinek	Dodatno delo, ki povzroči zamude v ostalih procesih														
2	Majhen učinek	Zamuda v doseganju operativnega cilja														
3	Velik učinek, npr. ker je vrsta goljufije zelo resna ali ker je udeleženi več upravičencev	Ogroženo je doseganje operativnega cilja ali pa pride do zamude pri strateškem cilju														
4	Formalna preiskava s strani deležnikov, npr. parlamenta, in/ali negativne objave v medijih	Ogrožen je strateški cilj														
Verjetnost tveganja (CILJNO)	<p>Ta celica se samodejno izračuna z odštevanjem učinka vseh načrtovanih kontrol za ublažitev tveganja od verjetnosti BRUTO tveganja. Rezultat bi bilo treba pregledati glede na naslednja merila, da se potrdi, da je ocena še vedno razumna:</p> <table border="1"> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Skoraj nikoli se ne pojavi</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Pojavi se redko</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Pojavi se včasih</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Pojavi se pogosto</td> </tr> </tbody> </table>	1	Skoraj nikoli se ne pojavi	2	Pojavi se redko	3	Pojavi se včasih	4	Pojavi se pogosto							
1	Skoraj nikoli se ne pojavi															
2	Pojavi se redko															
3	Pojavi se včasih															
4	Pojavi se pogosto															
Skupna ocena tveganja (CILJNO)	<p>Ta celica se samodejno izračuna na podlagi vnosov v rubriki Učinek tveganja in Verjetnost tveganja. Razvrščena je glede na skupni rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1–3 – Znosno (zelena) • 4–6 – Pomembno (oranžna) • 8–16 – Kritično (rdeča) 															